EVALUAREA FORMATIVĂ ÎN ÎNVĂŢĂMÂNTUL UNIVERSITAR ÎN CONTEXT ONLINE

CZU: 371.263:378.018.43

Valeria BOTEZATU

Şcoala doctorală Ştiinţe Sociale şi ale Educaţiei,
Universitatea de Stat din Moldova

ONLINE FORMATIVE ASSESSMENT IN UNIVERSITY EDUCATION

In the context of expanding the online learning process, the process of assessing professional skills receives special connotations. In this context, new requirements for the design and implementation of the assessment strategy, in particular the formative assessment, are required. In this article we present the concept of formative assessment in the online environment, highlighting the principles and requirements for effective implementation of formative assessment in university education.

Keywords: *formative assessment, feedback, peer assessment, self assessment*

În condiţiile actuale la nivel global, educaţia online este adoptată din ce în ce mai mult în instituţiile de învăţământ superior, multe cadre didactice confruntându-se cu provocările de a concepe şi implementa practici pedagogice eficiente care susţin şi îmbunătăţesc învăţarea studenţilor. Pentru învăţământul universitar transferul cursurilor şi seminariilor în mediul virtual s-a dovedit a fi mai mult decât o provocare pasageră, acesta afectând buna desfăşurare a procesului instructiv-educativ. Una dintre provocări indică proiectarea şi dezvoltarea unui sistem de evaluare care eficientizează procesul de predare şi învăţare. În acest sens, se cere implicarea ambilor actori educaţionali în adaptarea cu succes la contextele nou-create, acest deziderat implicând o revizuire completă a rolurilor, relaţiilor şi a practicilor studenţilor şi profesorilor în procesul de evaluare formativă. Cadrele didactice universitare se află în poziţia de a-şi dezvolta competenţa de evaluare formativă, de a favoriza interacţiunea cu studenţii, de a oferi feedback constant şi oportun, de a crea comunităţi de învăţare, de a susţine persistenţa în sarcini şi motivaţia studenţilor pentru învăţare.

În acest nou context se impune dezvoltarea unei strategii de evaluare formativă, în care se valorifică punctele forte ale teoriilor psihopedagogice existente, fiind adaptate la cerinţele educaţiei online. Din perpectiva paradigmei social-constructiviste, studentul îşi construieşte propriul bagaj de cunoştinţe şi competenţe, fiind ghidat şi asistat în mod corect şi constant de către profesor. Din această perspectivă, enunţăm

principiile de realizare a evaluării formative, care asigură formarea eficientă a studenților în context online:

1. *Principiul autenticității*. Acest principiu cere ca activitățile de evaluare să fie autentice, relevante şi semnificative pentru situațiile şi experiențele din viața reală a studentului şi să fie integrate perfect în procesul de predare şi învățare.
2. *Principiul interactivității*. Acest principiu presupune ca evaluarea să asigure interacțiunea studentului cu conținutul informațional şi, respectiv, interacțiunea studentului cu cadrul didactic şi colegii.
3. *Principiul feedback-ului* presupune susținerea studenților în procesul de învățare prin oferirea feedback-ului oportun şi continuu şi ghidarea acestora prin asigurarea unui feedforward eficient. Acest principiu vizează şi implicarea studenților în procesul de autoevaluare şi evaluare reciprocă.

Ancorând procesul de evaluare formativă la principiile enumerate anterior, profesorii vor ține cont de câteva aspecte esențiale în cadrul procesului didactic, care se referă la:

- comunicarea sincronă şi asincronă;
- interactivitatea în cadrul procesului de predare şi învățare;
- asigurarea conexiunii inverse (feedback-ul).

Învățământul la distanță, prin necesitatea şi indispensabilitatea sa la etapa actuală, se realizează printr-o varietate diversă de instrumente de comunicare la distanță şi tehnologii informaționale. Comunicarea la distanță este definită ca un ansamblu de acțiuni şi procese mediate de tehnologii de comunicații care asigură interacțiunile participanților în cadrul procesului educațional la distanță. În acest sens, comunicarea dintre profesor şi studenți se poate desfăşura prin două forme: asincronă şi sincronă. Astfel, distingem activități de evaluare derulate asincron şi sincron (Fig.1).

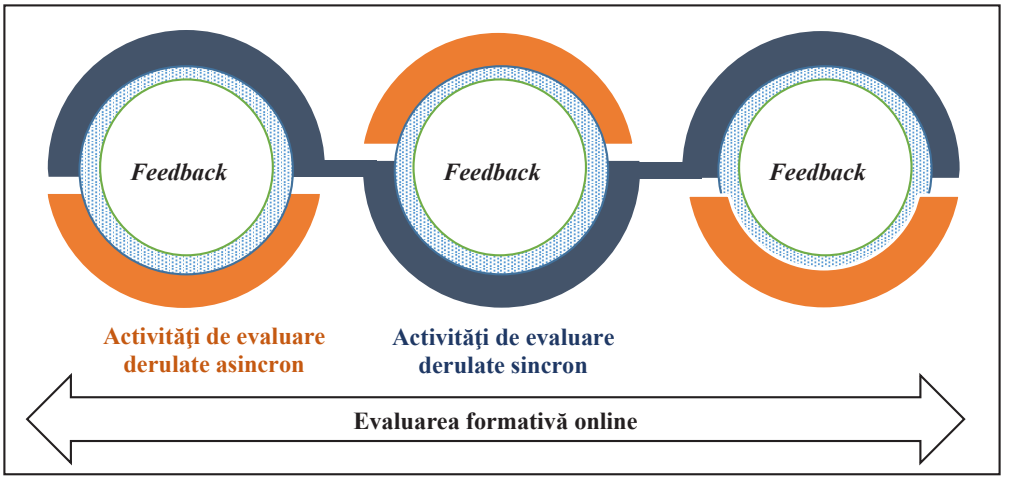

Fig.1. Tipurile de activități în cadrul evaluării formative online.

Conexiunea dintre tipurile de activități derulate este asigurată de feedback-ul eficient realizat între actorii educaționali. Activitățile de evaluare formativă realizate **sincron** sunt activități didactice secvențiale în care cadrul didactic şi studenții interacționează în timp real. Cadrul didactic poate transmite mesaje atât verbal, cât şi nonverbal, poate recepta feedback-ul studenților şi îşi poate adapta modul de predare în funcție de acesta, face posibilă crearea mai rapidă a unei comunități reale de învățare. Literatura relevă faptul că sunt foarte eficiente activitățile desfăşurate cu un grup de studenți relativ restrâns numeric. Activitățile de evaluare formativă derulate sincron se realizează prin: conferințe video, conferințe audio, chat online, webinare, dezbateri etc.

Activitățile de evaluare formativă derulate **asincron** presupun activități didactice flexibile în timp, ele nu se derulează în timp real, iar studenții nu accesează în acelaşi timp materialele transmise/postate. Astfel, ei pot accesa conținuturile şi pot rezolva sarcinile de evaluare în mod flexibil, atunci când programul propriu le permite, dar în limitele de timp stabilite. Activitățile derulate asincron permit studenților să parcurgă în ritm propriu conținutul cursului, având parte în acelaşi timp şi de un feedback consistent, oferit de către cadrul didactic, de cele mai multe ori fiind în formă scrisă. Oferim câteva exemple de activități de evaluare care pot fi desfăşurate asincron: forumurile de discuții, traininguri web cu monitorizarea activității şi acordarea feedback-ului, activități de reflecție asupra conținutului şi procesului de învățare, analiza ghidată a unor texte şi imagini, parcurgerea suporturilor de curs în format digital şi formularea întrebărilor, sesiuni demonstrative, materiale video interactive, chestionare online, elaborarea de documente/recenzii/ rapoarte etc.

Ambele tipuri de activități abordate prin prisma comunicării în mediul online se completează reciproc şi creează un context favorabil de învățare şi evaluare. De regulă, activitățile didactice online desfăşurate asincron sunt completate cu cele derulate sincron, astfel încât să sprijine cât mai bine obiectivele de evaluare.

Interactivitatea în cadrul procesului de predare şi învățare

Un aspect esențial în asigurarea învățării eficiente în mediul online se referă la interactivitate. Astfel, interacțiunile educaționale vizează: interacțiunea cu conținutul informațional; interacțiunea socială student - cadrul didactic, student – student. Majoritatea activităților asincrone oferă un anumit grad de interactivitate, de aceea este recomandat să se asigure oferirea feedback-ului în mod regulat. Activitățile sincrone asigură o interacțiune mai mare dintre studenți şi profesor, feedback-ul fiind oferit în mod instant. Altfel spus, procesul de predare-învățare-evaluare se bazează pe un set complex şi bine organizat de interacțiuni şi nicidecum nu poate fi redus la un proces simplu de comunicare unidirecțional, de transfer de cunoştințe dinspre cadrul didactic către student.

Asigurarea conexiunii inverse (feedback-ul). Feedback-ul reprezintă o componentă importantă în susținerea şi ghidarea studenților în procesul de învățare, colectarea informațiilor despre punctele slabe şi punctele forte ale studenților, fiind una dintre provocările cu care se confruntă profesorii atunci când realizează evaluarea formativă,

cu atât mai mult în contextul online. Autorul K.E. Irving [1] afirmă că utilizarea tehnologiilor electronice în procesul de evaluare formativă prezintă avantaje, printre care reducerea volumului de muncă pentru profesori prin automatizarea feedback-ului, un feedback mai eficient şi în timp util pentru studenți şi interacțiunea cu studenții folosind mediul online cu care sunt cei mai familiarizați. În acelaşi timp, evaluarea online oferă mai multă flexibilitate studenților pentru a interacționa cu cadrele didactice, oferind în unele cazuri feedback automat imediat, precum şi posibilitatea de a primi şi oferi feedback prin intermediul grupurilor de discuții online [2].

Feedback-ul în cadrul evaluării formative este un proces în care studenții îşi oferă reciproc comentarii şi sugestii despre o sarcină de învățare [3]. Unii autori afirmă că feedback-ul colegilor la cursul online creşte responsabilitatea şi motivația studenților şi favorizează construirea coeziunii în comunitatea virtuală [4]. În literatura de specialitate, autorii se referă la două posibilități de oferire a feedback-ului online: oferirea feedback-ului de către colegi sau de către însuşi studentul şi oferirea feedback-ului de către un expert (profesorul). Care este structura unui feedback eficient în condițiile mediului virtual? Considerăm că modelul de feedback RISE (Fig.2), creat de E.Wray [5], este unul potrivit în procesul de evaluare formativă, atât pentru evaluare reciprocă, cât şi pentru autoevaluare.

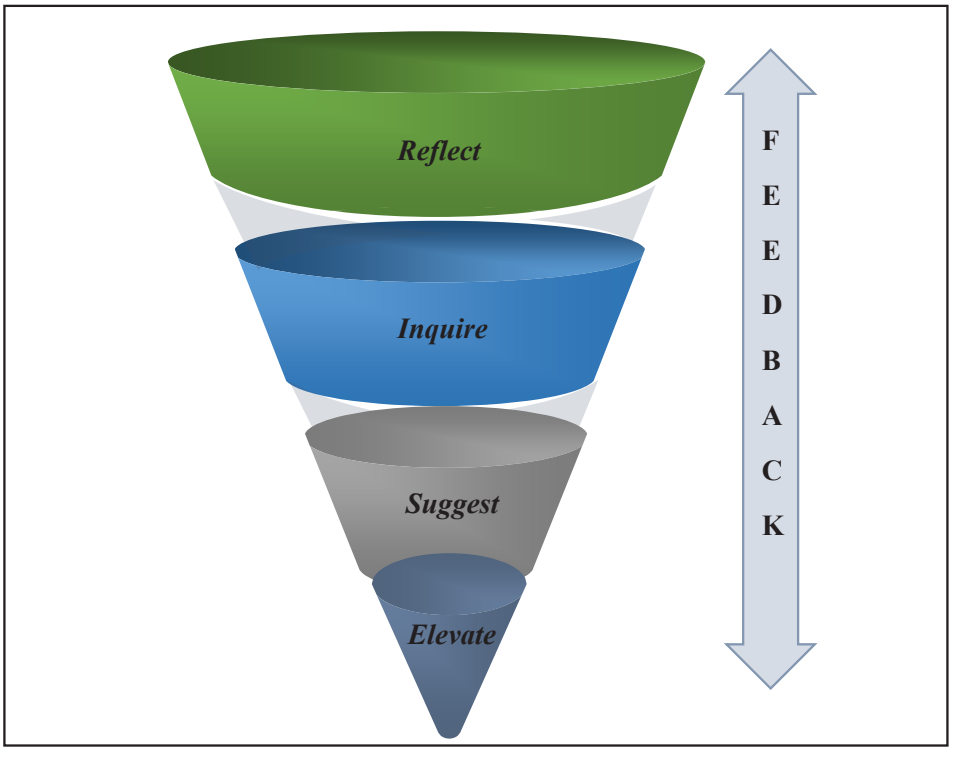

Fig.2. Modelul feedback-ului RISE (după E.Wray, 2011).

În Tabelul 1 sunt prezentate exemple de feedback în corespundere cu modelul RISE.

Tabelul 1

Exemple de feedback după modelul RISE

Elementele feedback-ului după modelul RISE	Exemple de feedback
Reflect (Reflectează) Evaluarea generală a sarcinii/activității/ lucrării	„Mi-a plăcut că ai inclus ... pentru că ...” „Nu sunt de acord cu ... pentru că ...”
Inquire (Întreabă) Colectarea informațiilor suplimentare şi oferirea ideilor prin interogare	„Este ... la ce te referi când spui ...? „Te-ai gândit la ...?” „Ce alte perspective există la această temă?”
Suggest (Sugerează) Formularea sugestiilor pentru îmbunătățirea situației curente	„Ar putea ajuta la dezvoltarea ideilor completarea cu alte informații ...” „Vă sugerez să adăugați mai multe informații pentru a sprijini ...”
Elevate (Propune) Propunerea ideilor pentru activitățile viitoare	„Ar fi interesant să explorezi ... într-un mod mai profund” „În viitor, ai putea folosi...”

Pentru evaluarea reciprocă şi/sau autoevaluare modelul feedback-ului RISE este uşor de aplicat pentru studenți. Tabelul 2 poate fi propus studenților pentru a exersa elaborarea feedback-ului în procesul de evaluare reciprocă şi autoevaluare.

Tabelul 2

Adaptarea modelului feedback-ului RISE în evaluarea reciprocă şi/sau autoevaluare

Obiectivele de evaluare	
Activitatea/sarcina de evaluare	
Structura feedback-ului	Comentariile studentului
Reflect *Ce vă place / nu vă place vis-a-vis de rezultatul/produsul studentului? De ce?*	
Inquire *Ce vrei să ştii mai mult despre acest produs?* *Ce lipseşte?*	

Suggest *Ce poate fi schimbat pentru a realiza mai bine criteriile de evaluare?*	
Elevate *Cum poate fi îmbunătățit acest produs/lucrare?*	

În concluzie afirmăm că evaluarea formativă online se realizează eficient în condițiile realizării interactivității, comunicării şi asigurării feedback-ului în cadrul procesului de formare a studenților.

Referințe:

1. IRVING, K.E. Technology-Assisted Formative Assessment. In: *Improving K-12 STEM Education Outcomes through Technological Integration*. IGI Global, 2016, p.380-398.
2. IRONS, A. *Enhancing learning through formative assessment and feedback*. Florence, NY: ProQuest eLibrary, 2007.
3. USHER, M., BARAK, M. Peer assessment in a project-based engineering course: comparing between on-campus and online learning environments. In: *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 2018, no.43(5), p.745-759.
4. MOSTERT, M., SNOWBALL, J.D. Where angels fear to tread: online peer-assessment in a large firstyear class. In: *Assessment and Evaluation in Higher Education*, 2013, no38(6), p.674-686.
5. WRAY, E. *RISE model*, 2011. Disponibil: http://www.emilywray.com/rise-model [Accesat: 05.04.2021]